

Historiikki - Ensimmäiset 30 Vuotta

Alkusanat

Metsästys on hieno ja monipuolinen harrastus. Se kytkee kylän väkeä yhteiseen harrastukseen ja luo mahdollisuuksia tehdä yhteistyötä ammattiin, ikään ja sukupuoleen katsomatta. Metsästysharrastus antaa mahdollisuuden olla pyyntimies vailla vertaa, ampumaurheilun harrastaja, eräretkeilijä, metsässä kulkija, porukan korvaamaton osa, koirankouluttaja, yhdistystoimija sekä paljon muuta. Jokainen voi olla mukana omalla tavallaan. Suuren seuran etu on, että tekijöitä on joka lähtöön.

Kautta aikain riista on ollut näillä selkosilla tärkeä ravinnon osa. Näillä seuduilla metsän riistaa ja paikallisvesien kalaa on osattu hyödyntää ikäajoista lähtien. Pyyntitaito ja pyyntikulttuuri ovat siirtyneet sukupolvelta toiselle vuosisatojen ajan. Pienriistan pyynti on ollut yksinäisten metsästäjien omatoimista saalistamista. Suurriistan, kuten hirvien, peurojen ja suurpetojen, pyynti on vaatinut vanhankansan miehiltäkin ryhmätyöskentelyä ja yhteistyötaitoja. Nykyään näillä kairoilla vilkas hirvenmetsästys on etupäässä ryhmätyötä, jossa ryhmän jäsenten yhteistyö ja yhdessä viihtyminen nousevat tärkeään rooliin.

Metsästyksen, riistanhoitotyön ja pyyntisäännösten täsmentymisen myötä seuratoiminta on noussut paikallisesti keskeiseksi toimintaympäristöksi. Seuratoiminta tarvitsee monenlaisia osajia. Eri ihmisten osaaminen ja taitojen yhdistäminen rikastuttavat paikallista elämää.

Seuran perustaminen

Kuluvana vuonna tulee kuluneeksi 30 vuotta Kursun Erä ry:n perustamisesta. Toki Kursussa on metsästetty jo ennen seuraakin aina oravista hirviin ja suurpetoihin, mutta viimeistään 1970-luvun alussa ilmeni tarve metsästyksen ja riistanhoidon tehostamisesta. Niinpä Kursun, Isohalmeen, Mälävaaran ja Lapajärvi-Isomaan kylien miehet kokoontuivat perustamaan metsästysseuraa. Seuran perustava kokous pidettiin Kursun koululla 18. maaliskuuta 1973. Perustamiskokouksessa oli läsnä 48 maanomistajaa ja asianharrastajaa. Perustavan kokouksen puheenjohtajana toimi Mauri Kejonen ja sihteerinä Seppo Kullaa. Perustavan kokouksen pöytäkirjan mukaan Arttu Lukkarila esitti kokousväelle, että Kursuun ja sen lähiympäristöön perustetaan metsästysseura, ja suuri osa kokousväestä, muun muassa Arvo Huossa ja Yrjö Myllykangas, kannattivat tehtyä esitystä. Perustamisasiakirjan ovat allekirjoittaneet Kalle Tuhkala, Toivo Huhtala ja Eemeli Tapio. Yhdistys on merkitty rekisteriin 27. syyskuuta 1973.

Ensimmäinen puheenjohtaja oli Mauri Kejonen ja sihteeri Valtteri Tapio. Ensimmäiseen johtokuntaan kuuluivat puheenjohtaja Kejosen lisäksi varapuheenjohtaja Toivo Lehikoinen ja jäsenet Toivo Huhtala, Arvo Huossa, Veikko Mukkala, Yrjö Myllykangas, Ossi Niemelä, Reino Siivola, Eemeli Tapio ja Kalle Tuhkala. Johtokunta hankki jo 27. maaliskuuta mennessä 80 maanvuokrasopimusta, joista kertyi metsästysmaata yhteensä 15 200 hehtaaria jäsenmäärän ollessa liki sata jäsentä. Tällä hetkellä jäsenmäärä on 254 ja metsästysmaita on vuokralla 20 906 ha. Valtionmaita seuran alueen sisällä on noin 6 000 ha.

Vaikka seuran perustamisen eräs keskeinen peruste oli hirvenpyynti, seuran tavoitteena on ollut koko olemassaolon ajan metsästyskulttuurin ja riistanhoidon vaaliminen. Metsästyslakiin ja muihin metsästyksen ja riistanhoidon ohjeisiin paneuduttiin voimallisesti heti alusta alkaen.

Hallinto ja toimikunnat

Seuralla on ollut kolmenkymmenen ensimmäisen toimintavuoden aikana yhteensä seitsemän puheenjohtajaa. Mauri Kejonen toimi puheenjohtajana kuusi toimikautta seuran perustamisesta alkaen. Seuraavaksi puheenjohtajaksi valittiin Pekka Vuonnala. Hän oli puheenjohtajana kymmenen toimikautta. Pekka Vuonnalan jälkeen pestiä jatkoi Hannu Leskelä toimien puheenjohtajana kolme kautta. Seuraavaksi puheenjohtajaksi valittiin Matti Tuhkala. Hän toimi seuran johdossa viisi vuotta. Myös Pasi Onkamo toimi puheenjohtajana viisi vuotta. Pasi Onkamon jälkeen puheenjohtajana oli yhden kauden Kari Väinölä. Nykyinen puheenjohtaja Jouko Lukkarila otti puheenjohtajan pestin vuonna 2003.

Seuran sihteerin tehtäviä on hoitanut myös seitsemän henkilöä. Valtteri Tapio toimi seuran sihteerinä kuusi vuotta. Pertti Soukka hoiti sihteerin tehtäviä kaksi kautta vuosina 1979-1980. Jouko Mustonen oli sihteerinä kuusi vuotta vuosina 1981-1986, Sirkka Kellokumpu viisi kautta vuosina 1987-1991, Antero Myllykangas viisi kautta vuosina 1992-1996 ja Juhani Myllykangas kuusi kautta vuosina 1997-2002. Tällä hetkellä sihteerinä toimii Orvokki Laitinen.

Seuran hallinnossa siirryttiin tietokoneaikaan vuonna 2000, jolloin seuran jäsentiedot ja tilarekisterit siirrettiin paperilta tietokoneelle. Kirjanpidosta on huolehtinut viime vuodet Sallan Tilitoimi Jurmu.

Seuran alkuvaiheessa perustettiin hirvitoimikunta, ampumatoimikunta ja riistanhoitotoimikunta. Tällä hetkellä seuralla on jaostoina hirvijaosto, riistanhoitojaosto, huvi-, ampuma-, kilpailu- ja talkoojaosto, kalamiesjaosto, kenneljaosto ja naisjaosto.

Naisjaoston toiminta

Naisjaosto perustettiin 1982. Seuran toiminnan tukemiseksi naisjaosto on pitänyt pilkkikilpailuja, myyjäisiä ja arpajaisia. Naisjaosto on muistanut paikkakunnan eri yhteisöjä. Seuralle naisjaosto on hankkinut varoja muun muassa ampumaradan ja hirvivajan rakentamiseen. Naisjaoston jäsenmäärä on ollut parhaimmillaan noin 25 henkilöä.

Seuran tunnukset ja muistaminen

Kursun Erä ry:llä on omat tunnukset, merkki ja standaari. Merkki on otettu käyttöön vuonna 1990. Tyylikkään merkin on suunnitellut Pertti Tuhkala. Seuran merkissä kuvataan eräitä seuran keskeisimmistä toiminnoista, hirvenpyyntiä ja hirvikoirien kasvatusta. Merkkiä käytetään muun muassa asiapapereissa, maastopuvussa ja hirvilakissa.

Juhlavuoden kunniaksi seura on laatinut oman standaarin. Standaarin suunnittelusta ovat vastanneet Jouko Lukkarila, Antero Myllykangas ja Kari Alatalo. Standaarin peruskuviona on käytetty seuran merkkiä.

Seuran esityksestä riistanhoidon ansiomitalin Lapin riistanhoitopiiri on myöntänyt Aale Oravalle vuonna 1992. Riistanhoitopiirin hopeisen ansiomerkin ovat saaneet Pekka Vuonnala ja Aale Orava vuonna 1993. Pronssisen ansiomerkin ovat saaneet Mauri Kejonen, Eemeli Tapio, Pertti Soukka, Jouko Mustonen, Sirkka Kellokumpu, Yrjö Myllykangas ja Sauli Suvistola vuonna 1993.

Suhteet maanomistajiin, naapuriseuroihin ja Sallan riistanhoitoyhdistykseen

Koko seuran olemassaolon ajan seuran toimiva johto ja johtokunta ovat pyrkinet pitämään hyvät ja toimivat suhteet maanvuokraajiin, sillä maanvuokraajat ovat kaiken seuratoiminnan edellytys. Vuonna 1981 seurasta erosivat Lapajärven ja Isomaan maanomistajat perustaen metsästysseura Kaitaselän Erän. Naapuriseuroista Kaitaselän Erän ja Salmivaaran Erän kanssa on hirvenpyynnin helpottamiseksi tehty vuokramaiden vaihtosopimuksia, joissa toisen seuran sisällä olevia niinsanottuja sirpalepalstoja on vaihdettu alueisiin jotka rajoittuvat hyvin seuran muihin pyyntialueisiin. Myös riistanhoitoyhdistyksen johtokunnan jäsenen paikasta on vuoroteltu Kaitaselän Erän ja Salmivaaran Erän kanssa. Seuran edustajina Sallan riistanhoitoyhdistyksen johtokunnassa ovat toimineet Pekka Vuonnala, Pertti Soukka ja Kari Alatalo. Matti Tuhkala on toiminut riistanhoitoyhdistyksen puheenjohtajana toimintavuosina 1998-2002.

Kaitaselän Erän kanssa on ollut vuosina 1996-1998 hirvilupien yhteishaku. Muutamina vuosina on ollut Kaitaselän Erän ja Jaurun Erästäjien kanssa sopimus karhun ja hirven pyynnistä niin, että pyyntiä on voinut tarvittaessa jatkaa naapuriseuran mailla ilmoittamalla asiasta seuran puheenjohtajalle.

Hirvenmetsästys

Hirvenmetsästys aloitettiin heti seuran perustamisvuonna, jolloin haettiin Sallan riistanhoitoyhdistykseltä viittä aikuisen hirven pyyntilupaa, joista myönnettiin neljä. Heti alusta asti on valtionmaat kuuluneet seuran pyyntialueisiin, niinpä nämäkin kaatoluvat jakautuivat siten että seuran alueelle tuli kolme lupaa ja valtionmaille eli Vilman alueelle yksi lupa. Pyytäjiä näille neljälle hirvelle, joista yksi aikuinen käytettiin seuran peijaishirveksi, oli kaikkiaan kolmekymmentä. Lihan jakoon osallistui seitsemäntoista pyytäjää ja lisäksi peijaishirven pyytäjiä oli kolmetoista.

Enimmillään lupamäärä oli vuonna 1993. Tuolloin hirvenpyyntilupia oli 46, joista seuran alueelle 19 aikuisen ja 9 vasan lupaa ja valtion maille 8 aikuisen ja 5 vasan lupaa, ja lisäksi seuralla oli Sallan yhteismetsän alueelle 3 aikuisen ja 2 vasan lupaa. Hirvenpyyntiin osallistujia oli tuolloin 68 innokasta metsämiestä ja tätä suururakkaa johti menestyksekkäästi A-johtajaksi valittu Vilho Kempainen.

Seuran ensimmäisten vuosien kolmestakymmenestä hirvenpyytäjistä pyytäjämäärä on kasvanut tasaisesti saavuttaen huippunsa vuonna 1995, jolloin hirvenpyyntiin keväällä ilmoittautuneita oli yli kahdeksankymmentä ja joista seitsemänkymmentäkuusi urhoollista osallistui syksyn jahtiin. Pyyntilupien vähetessä vuoden 1995 jälkeen myös pyytäjien määrä on laskenut tasaisesti vakiintuen nykyiselle vajaan seitsemänkymmenen pyytäjän tasolle.

Seuran alkuvuosina hirvenpyynti toteutettiin lähinnä jäljestämällä ja naakimalla, kunnes etelästä levisi tänne Itä-Lapin perukoille hirven ajometsästys. Ajometsästyksessä pyynti suoritettiin ajamalla hirvet passiketjua vasten, jossa ne sitten ammuttiin. Seitsemänkymmentäluvun loppupuolella levisi seurassa innostus haukkuvalla koiralla metsästämiseen. Koirapyynnissä oli uranuurtajana Tuomo Mulari. Koiraharrastuksen yleistyessä myös koirarotuja tuli lisää, oli jättiläisiä, karhukoira, laikkaa ja jopa linnunpyynnissä kunnostautuneita suomen pystykorvia usutettiin hirvien perään. Hyvien ja koulutettujen koirien myötä alkoi niin sanottu valikoiva pyynti, jossa ei ammuttu heti ensimmäistä eteen sattuvaa hirveä, vaan valittiin se sopivin. Huhu kertoo, että joissakin porukoissa jopa punnittiin hirvet koiran haukkuun ennen ampumista.

Tuomo Mularin Emman haukkuun on kaadettu noin sata hirveä. Erkki Kempaisen Asselle on kaadettu yli seitsemänkymmentä hirveä ja Juhani Myllykankaan ja Kari Alatalon Paavolle yli 40 hirveä.

Hirvipeijaisten järjestäminen

Heti seuran perustamisvuonna otettiin käytännöksi järjestää seuran jäsenille ja maanvuokraajille peijaiset, joista tuli heti suosittu ja jopa odotettu maanvuokraajien ja myös kauempaakin saapuvien seuran jäsenten ja entisten kyläläisten kohtaamispaikka. Mittava on se käristyksen ja perunoiden määrä, jonka kylän emännät ja myöhemmin perustetun naisjaoston jäsenet on näiden kuluneiden kolmenkymmenen vuoden aikana tehneet peijaisvieraiden syötäväksi. Nykyään peijaisvieraiden määrä on vakiintunut kahdensadanviidenkymmenen vieraan paikkeille. Jos käristyksen tarjoaminen jäsenille ja maanvuokraajille onkin peijaisten päätarkoitus, niin ei sovi unohtaa arpajaisia, hirvenlihan huutokauppaa ja onpa useampana vuonna järjestetty tanssitkin peijaisten kunniaksi. Ensimmäiset hirvipeijaiset järjestettiin jäsenille ja maanvuokraajille Kursun koululla 18. marraskuuta 1973 ja päätteeksi pidettiin tanssit Kansantalolla alkaen klo 14.00.

Kenneltoiminta

Jo ennen seuran perustamista on linnunpyynti ollut monille täällä asuville talouksille jopa huomattava leivän jatke. Tämän leivänjatkeen saamisessa Suomen pystykorva eri sekoituksineen on ollut merkittävässä roolissa. Seuratoiminnan alkaessa myös linnunpyynti muuttui enenevässä määrin harrastukseksi, ja koirarotuihin alettiin kiinnittää enemmän huomiota. Seuran jäsenet hankkivat eri pyyntitarkoituksiin soveltuvia koirarotuja. Toiset mieltyivät jäniskoiriin ja toiset hankkivat ja alkoivat kouluttaa seisojia.

Hirvimiesten keskuudessa on virinnyt vilkas hirvikoirien kasvatustoiminta. Tuomo Mularin kasvattamista ja kouluttamista koirista harmaa norjanhirvikoiria Minni on kansallisten kisojen käyttö- ja muotovalio vuodelta 1991 ja harmaa norjanhirvikoiria Burre on voittanut Lapin piirin mestaruuden vuonna 2001. Muita käyttövalioita ovat Tuomo Mularin harmaa norjanhirvikoiria Rupla, Pentti Tuhkalan harmaa norjanhirvikoiria Mira ja Erkki Kemppaisen jämtlanninpystykorva Asse. Lukuisia muitakin hirvikoiria on käytetty menestyksellisesti koiranäyttelyissä ja haukkukokeissa. Seura on luovuttanut lähes joka vuosi vuokraamiaan maita hirvikoirien ja jäniskoirien haukkukokeisiin.

Seuran jäsenillä on kaksi kenneliä: Tuomo Mulari omistaa Vaarinkehuman Kennelin ja Pentti Tuhkala Kotatien Kennelin. Ensimmäisen hirvikoiratuomarin tutkinnon suoritti Pentti Tuhkala. Tällä hetkellä seurassa on kahdeksan hirvikoiratuomarikortin omistajaa: Reijo Ikonen, Erkki Kemppainen, Seppo Laitinen, Seppo Lassila, Jouni Lukkarila, Juhani Myllykangas, Tuomo Mulari ja Pentti Tuhkala. Reijo Ikosella, Orvokki Laitisella ja Laitisella on jäniskoiratuomarikortti. Reijo Ikonen on lisäksi ylituomari ja tuomarikouluttaja.

Suurpetojen pyynti

Suurpetojen pyyntiin on osallistuttu innolla kautta aikain. Seuran ainoa karhunkaataja on Tuomo Mulari, joka kellisti uroskontion Tuntsan kairassa Takkaselkätunturin maastossa vuonna 1981. Seuran johtokunta on muun muassa vuonna 2001 antanut luvan Sallan paliskunnalle pyytää sutta seuran mailla siinä laajuudessa, mitä maanvuokrasopimukset antavat myöten. Hannu Leskelä on kaatanut ison suden lippusiimapyyntissä Aatsingin haudassa vuonna 1974.

Ampumatoiminta ja ampumaradan rakentaminen

Seuran alkutaipaleella hankittiin savikiekkokeitin ja haulikkorata valmistui 1975. Heittimen vanhetessa ja männyn taimien vallatessa haulikkoradan, tuli seuralle mahdollisuus ostaa pienoishirvirata, jota ryhdyttiin rakentamaan Lapajärventien risteyksen läheisyydessä olevaan Laurin monttuun. Tälle pienoishirviradalle yritettiin hakea virallista lupaa vuonna 1988, mutta Sallan kunnan terveyslautakunta oli toista mieltä ja hylkäsi hakemuksen. Hylkäyksen perusteena oli asutuksen ja yleisen tien läheisyys sekä radan sijaitseminen pohjavesialueella.

Seuran alkaessa etsiä kuumeisesti uutta paikkaa pienoishirviradalle heräsi ajatus, että miksi ei rakenneta kaikki mitat täyttävä ampumarata. Hankkeen kustannusarvioksi päätettiin 100 000 markkaa, joka on nykyrahaksi muutettuna 16 800 euroa. Silloisen puheenjohtaja Matti Tuhkalan johdolla haettiin ja myös saatiin valtionrahoitusta 6 700 euroa. Lopun rahoituksen järjestämiseksi seura järjesti muun muassa aurausvittatalkoita useampana vuonna ja huutokauppasi hirvenpyyntilupia seuran jäsenille ja myytiinpä hirvenruhoja myös K-KauppaPaikka Koivuniemelle. Rakentamisen vetäjänä toimi Pertti Tuhkala. Vihdoin tuhansien talkootyötuntien jälkeen koitti ampumaradan avajaiset, jotka pidettiin 2.7.1994. Ampumarata tuli lopulta maksamaan nykyrahaksi muutettuna 18 500 euroa.

Seitsemänkymmentäluvun lopulla virisi sallalaisten metsästysseurojen keskuudessa innostus hirvenhiihtoon ja kesällä myös hirvenjuoksuun, niin myös Kursun Erässä. Seurassa järjestettiin muutamina vuosina yleisiä hirvenhiihtokilpailuja, joissa kävi innokkaita hirvenhiihtäjiä ympäri Sallaa, ja tietysti myös seuran mestaruuskilpailuja, joissa seuran jäsenet mittelivät taitojaan keskenään. Olipa muutamana vuonna myös naapuriseurojen, Salmivaaran Erän ja Jaurun Erästäjien kanssa yhteisiä kilpailuja, joissa miteltiin paremmuutta seurojen kesken. Kävipä muutama hirvenhiihdon harrastaja vaihtelevalla menestyksellä Pohjois-Suomen mestaruuskisoissakin, puhumattakaan Sallan seurojen yhteisesti järjestämistä cup-kilpailuista.

Riistanhoitotyö ja talkootoiminta

Ensimmäinen riistapelto perustettiin kesällä 1974. Toivo Lehikoinen oli ostanut apulannat ja kylvänyt omatoimisesti ohraa. Kypsynyt vilja päätettiin kerätä talteen talkoilla. Samana vuonna päätettiin laskea ensimmäisen kerran riistalintujen kanta. Riistalintujen linja-arviointi päätettiin tehdä elokuun aikana seuran alueella niin, että saadaan vähintään viisi linjaa joiden etäisyys on toisistaan kymmenen kilometriä. Nykyään riistanlaskenta tehdään kolmiolaskentana. Seuran vuokraamalla mailla on kaksi riistakolmiota ja valtion mailla Vilman kairassa yksi riistakolmio.

Riistanhoitotyönä viljellään vuosittain useita riistapeltoja, raivataan vesakoita, viedään nuolukiviä ja lasketaan riistakantaa. Seura on jo vuosia maksanut pienpetojen pyytäjille pientä korvausta saadusta saaliista. Pienpetojen pyynnissä ovat ansioituneet muun muassa Aale Orava, Tuomo Mulari ja Hannu Mulari. Alkuajoista riistanhoito- ja talkootoiminta on laajentunut niin, että vuosittain toimintaan osallistuu useita kymmeniä jäseniä ja talkootyöpäiviä kertyy satoja.

Hirvivajan rakentaminen

Vuonna 1986 seurassa heräsi ajatus kunnollisen ja nykyaikaisen hirvivajan rakentamisesta, olihan siihen asti hirvet riiputettu ja paloitetu milloin minkäkin vajan tai ladon orressa, jossa olosuhteet oli mitä oli. Jakokunnalta vuokrattiin tontti leipomoa vastapäätä ja uusi komea 60 m² hirvivaja valmistui vuonna 1988 tuhansien talkootyötuntien tuloksena. Viime vuosina vajan pihalle on rakennettu pikkuhiljaa kota, jota eräät naapuriseuran jäsenet jossain valmistumisvaiheessa nimittivät leikillisesti kirkoksi. Kodassa hirvien nylkemisen tai paloittelun lomassa on mukava siemaista kahvit tai muuten vain lämmitellä. Myös pyyntiporukat innostuivat rakentamaan omille alueilleen toinen toistaan komeampia kotuksia ja tiipiitä, joissa on mukava pyynnin lomassa keitellä kahvia, paistella makkarointa tai vaikkapa sateen sattuessa viettää aikaa. Kotukset ovat myös kyläläisten ahkerassa käytössä.

Tulevaisuuden näkymät

Seuran toiminta paikkakunnalla on ollut vilkasta ja vaikuttavaa. Metsästysseura Kursun Erä ry on Kursun kylän ja lähitiennon keskeisimpiä toimijoita ja koko kyläkuntaa aktivoiva yhteisö. Seuratoiminnan jatkuvuuden ja elinvoimaisuuden kannalta nuoret ja heidän asema seurassa ovat elintärkeä asia. Nyt toiminnassa vaikuttavan aktiivisen jäsenistön ikääntyminen ja toiminnasta pois jääminen voi johtaa seuratoiminnan notkahtamiseen. Tämän takia on tärkeää nivoa nuoret mukaan sekä metsästystoimintaan että seuran yhdistystoimintaan.

Toinen seikka, josta on syytä kantaa huolta näillä selkosilla, on valtionmaiden pyyntioikeudet. Metsästysseurojen tulee tehostaa yhteistyötä Sallan riistanhoitoyhdistyksen kanssa pyrkien siihen, että paikallisen väestön vapaa metsästysoikeus valtion mailla säilyy.

Kursun Erä ry on saavuttanut kuluvana vuonna merkittävän 30 vuoden merkkipaalun. Seura on toiminut täällä Itä-Lapin perukoilla merkittävästi Suomen yhteiskuntaa muuttaneen ajanjakson. Tätä seutukuntaa ovat koetelleet toistuvat poismuutot kasvukeskuksiin ja Ruotsiin saakka. Seuran olemassaolon aikana Suomi on liittynyt Euroopan Unioniin, joka on direktiiveillään vaikuttanut metsästykseseen. Seuran tulevaisuudelta on hyvä syy odottaa myönteistä kehitystä. Maanvuokrasopimusten määrä ja jäsenistön määrä ovat vakiintuneet hyvälle tasolle. Seuran talous on vakaa ja toiminnan kehittämiseksi ei ole näköpiirissä suurempia uhkakuvia.